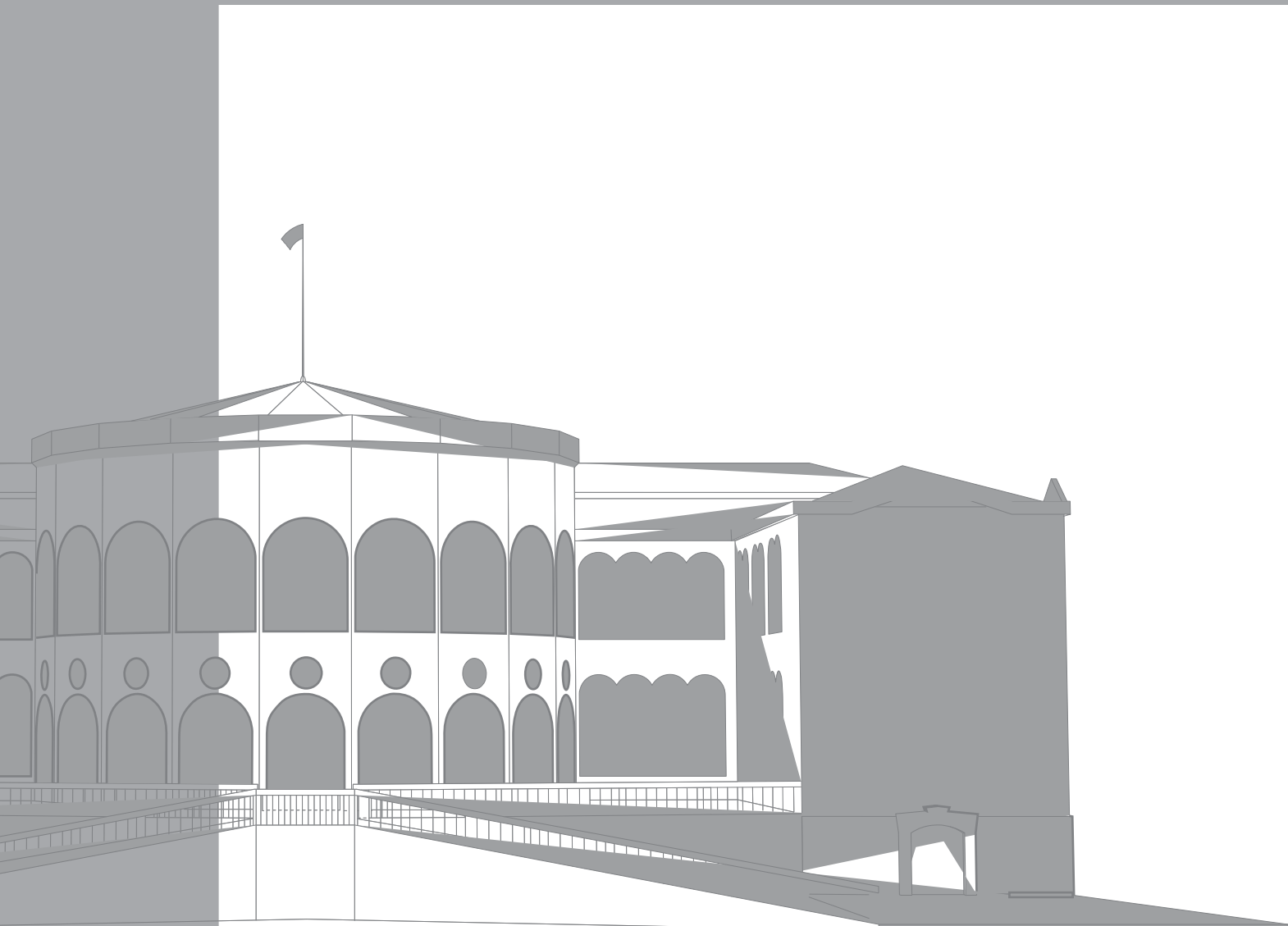

Perspektiv 01/11

Anna Rogstad – første kvinne på Stortinget i 1911

Av Tanja Wahl, Stortingsarkivet

Stortingets utredningsseksjon yter faglig bistand til representanter, partigrupper og komiteer i Stortinget basert på spørsmål fra den enkelte oppdragsgiver.

Seksjonen publiserer også egeninitierte notater som gjøres allment tilgjengelig. Enkelte av notatene er utarbeidet av eksterne fagpersoner og forskningsmiljøer på oppdrag fra Stortingets utredningsseksjon.

Tidligere utgitt:

- 01/05 Ny britisk lov skal beskytte barn mot overgripere de møter på Internett*
- 01/06 De nordiske medlemslandenes parlamenter og EU – om innvirkning på sine regjeringers EU-politikk*
- 02/06 En sammenlignende oversikt over grunnlovsbeskyttelsen av menneskerettigheter i OECD-området*
- 03/06 Arbeidstakeres mobilitet under EØS-reglene om fri bevegelse for tjenester*
- 01/07 Pasientmobilitet i EØS*
- 02/07 Hva er Prüm-samarbeidet – og hvordan skiller det seg fra dagens operative politisamarbeid i Europa?*
- 03/07 Flat skatt - Estland*
- 04/07 Delelinjen i Barentshavet – Planlagt samarbeid versus uforutsett konflikt?*
- 01/08 Forbud mot kjøp av sex – Erfaringer fra Sverige og Finland*
- 02/08 Barnevern og EØS*
- 03/08 Energipolitikk og klima – plukke vinnere eller sette avgifter?*
- 04/08 Om lobbying*
- 05/08 Svalbard-traktaten – ulike oppfatninger om traktatens anvendelsesområde*
- 06/08 Nasjonale parlamentskontroll med europapolitikken*
- 07/08 Golden shares-dommene og deres innvirkning på Norge gjennom EØS-avtalen*
- 01/09 Høyesterett, internasjonale domstoler og Maktutredningen*
- 02/09 Eurojust – EUs påtalesamarbeid og norsk deltakelse*
- 01/10 Norske bruksreguleringer og EØS-retten: hindrer EØS-avtalen det norske forbudet mot bruk av vannscooter?*
- 02/10 Mistillitsforslag og kabinettsspørsmål – en oversikt*
- 03/10 Grunnloven § 93 og unntaket for ”lite inngripende” myndighetsoverføring*

<http://www.stortinget.no/Stortingets-utredningsseksjon/Perspektiv>

Anna Rogstad – første kvinne på Stortinget i 1911

Den 17. mars 2011 er det hundre år siden den første kvinnelige representanten, Anna Rogstad, tok sete i Stortinget. Til tross for at Rogstad var en ledende kvinnesaksforkjemper og en aktiv representant på Stortinget, er det til nå skrevet lite om henne. Denne utgaven av *Perspektiv* inneholder to artikler som har til hensikt å kaste lys over personen og politikeren Anna Rogstad:

- *Anna Rogstad – kvinnestemmerettsforkjemper og første kvinne på Stortinget i 1911*
Av Tanja Wahl, stortingsarkivet
- *Anna Rogstad – lærer, kvinnesaksforkjemper og politiker*
Av Torild Skard, tidligere president i Lagtinget, nå seniorforsker i NUPI og leder i Norsk Kvinnesaksforening

I tillegg til artiklene er det utarbeidet oversikter over de første kvinnelige representanter frem til 1945, de første kvinnelige representanter med ledende parlamentariske verv, kvinnelige komitéledere, kvinnelige representanter med lengst ansiennitet i Stortinget og antall kvinner valgt til Stortinget 1915-2009.

Stortinget, 9. mars 2011.

Tanja Wahl

Rådgiver
Stortingsarkivet

I 2. opplag er det rettet opp et par trykkfeil.

Anna Rogstad – kvinnestemmerettsforkjemper og første kvinne på Stortinget i 1911

Av Tanja Wahl

På slutten av 1800-tallet vokste det frem en kraftfull kvinnesaksbevegelse i Norge. Det foregikk en kamp for kvinners rettigheter på flere plan, men den viktigste saken for kvinnene ved overgangen til det 20. århundre var stemmeretten. En av de mer fremtredende kvinnesaksforkjemperne var Anna Georgine Rogstad (1854–1938). Hun var selv med på å drive frem den endringen i stemmerettsreglene som ga henne anledning til å stille til valg i 1909.

Rogstads bakgrunn

I likhet med mange andre ledende kvinnesakskvinner var Anna Rogstad lærerinne. Hun tok initiativ til og ble bestyrer av det som skulle bli en fortsettelsesskole for piker, som etter stor oppslutning ble overtatt av kommunen. Rogstad var i en årrekke lærerinnenens representant i skolestyret og var også medlem og senere varamedlem av bystyret i Kristiania. Hun var med på å stifte *Norsk Kvindesagsforening* i 1884 og *Kvindestemmeretsforeningen* i 1885, og i perioden 1897–1903 sto hun som medlem av *Kvindestemmeretsforeningens* bestyrelse bak flere forslag om innføring av stemmerett for kvinner som ble behandlet i Stortinget.

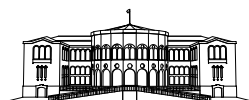
Kvinner på dagsordenen

I løpet av siste halvdel av 1800-tallet ble det vedtatt en rekke lover som fremmet kvinners rettigheter. Det var bl.a. lov om lik arv mellom menn og kvinner (1854), ugifte kvinners myndighet (1869), lik rett til å avlegge *examen artium* og *philosophicum* (1882) og kvinners rett til særeie i ekteskapet (1888). På slutten av 1800-tallet ble det fremmet flere alternative forslag til utvidelse av stemmeretten, men kravet om kvinners stemmerett møtte til å begynne med liten forståelse.

Grunnlovsforslag

Forslag om å innføre stemmerett for kvinner ble først fremmet på det 35. ordentlige storting i 1886. Det var flere alternativer som ble foreslått, men det som vant flest tilhengere, var forslaget om å gi kvinner censusbegrenset eller innskrenket stemmerett, slik også menn hadde innskrenket stemmerett på den tiden. Forslaget gikk ut på at Grunnloven § 50 skulle endres slik at stemmeberettigede skulle være alle norske borgere, menn og kvinner, som hadde fylt 25 år og hadde en viss formue (Dok. No. 116, 1886, No. VII).

Grunnlovsforslaget ble gjenstand for grundig behandling, noe den over åtte sider lange innstillingen (Indst. S. XIV, 1890) og den omfattende debatten i Stortinget 5. juni 1890 vitner om. Til tross for at det nittende århundre representerte «den individuelle Friheds Tid» (S.tid., heftet utgave s. 28) og at minoriteten argumenterte sterkt for rettferdighetshensyn og kvinnenes ytelser til samfunnet, ble forslaget forkastet med 70 mot 44 stemmer.

Formannskapslovene

Krav om innføring av stemmerett for kvinner ble i de neste tiårene jevnlig fremmet, både som grunnlovsforslag og som forslag til endring av stemmerettsreglene i formannskapslovene. I 1897 var Anna Rogstad, på *Kvindestemmeretsforeningens* vegne, med på å sende et forslag til Stortinget om stemmerett og valgbarhet i kommunene for kvinner på samme vilkår som for menn. Forslaget ble tatt opp av stortingsrepresentant Peder Rinde, men ble av konstitusjonskomiteen besluttet ikke tatt opp til behandling.

Begrenset kommunal stemmerett for kvinner

Etter innføringen av allmenn stemmerett for menn ved grunnlovsendringen 21. april 1898 ble kravet om kvinners stemmerett stadig sterkere. Det ble innsendt protester til Stortinget «mod yderligere udvidelse af mandsstemmeretten, saalænge der ikke er tilstaaet kvinderne stemmeret» (tillegg til Dok. No. 35, 1900–01), og et nytt forslag om kommunal stemmerett for kvinner ble innsendt i mars 1901. Til bifallsyrtringer fra galleri og losjer ble konstitusjonskomiteens forslag om censusbegrenset stemmerett for kvinner vedtatt i Odelstinget 8. mai 1901. Vedtaket ble i første omgang forkastet og sendt tilbake av Lagtinget, men ved andre gangs behandling gikk beslutningen igjennom med knapt flertall, 15 mot 14 stemmer.

Kvinneappell

På grunnlovsdagen i 1903 sendte *Kvindestemmeretsforeningen*, med Anna Rogstad i spissen, en appell til Stortinget med «det haab at det 53de storting, der vil træde sammen efter de nye valg, vil fortsætte paa den vei, der nu ligger aaben, og indrømme kvindernes krav om stemmeret paa samme vilkaar som mænd» (opplest i stortingsmøte 23. mai 1903).

Påfølgende høst sendte appellantene et forslag om utvidelse av stemmerettsreglene i formannskapslovene (Dok. Nr. 6, 1903–04). Som følge av dette senket Odelstinget inntekstgrensen for stemmeberettigede kvinner fra 400 til 300 kroner, til stor misnøye for mange, deriblant stortingsrepresentant Johan Castberg. I forbindelse med behandlingen av saken i Odelstinget 19. april 1904 karakteriserte han censussystemet som inkonsekvent og forkastelig, og uttalte at «den gamle levning af et urationelt stemmeretssystem opretholdes endnu for kvinders vedkommende, og det synes jeg ikke er noget ønskverdig at opretholde» (S.tid., heftet utgave s. 89).

Begrenset stemmerett for kvinner innføres i 1907

Men innføring av censusbegrenset stemmerett for kvinner ble av mange sett på som et nødvendig steg i riktig retning. Holdningene var i ferd med å endre seg på Stortinget, men tiden var ennå ikke moden for å innføre stemmerett for kvinner på lik linje med menn. Sammen med forslaget om å endre formannskapslovene sendte *Kvindestemmeretsforeningen* et nytt forslag til endringer i Grunnloven § 50, der censusbegrenset stemmerett ble gjentatt som et alternativ. Alternativet vant mange tilhengere, og forslaget ble den 14. juni 1907 bifalt med et solid grunnlovsmessig flertall, 96 mot 25 stemmer.

At det i 1907 var så bred enighet i Stortinget om å gi kvinner med en viss formue og inntekt rett til deltakelse på den nasjonale politiske arena, kan nok i stor grad ses i sammenheng med

kvinnenes underskriftskampanje til støtte for unionsoppløsningen i 1905. Kvinnene, som selv ikke hadde mulighet til å delta i folkeavstemningen om unionsoppløsningen, satte i gang en storstilt underskriftskampanje der det ble samlet inn nærmere 300 000 underskrifter til støtte for 7. juni-beslutningen. Til sammenligning var det rundt 370 000 menn som deltok i folkeavstemningen. En slik demonstrasjon av kvinnenes politiske engasjement og evne til å mobilisere gikk ikke upåaktet hen.

Anna Rogstad møter på Stortinget

Innføringen av begrenset stemmerett for kvinner i 1907 innebar også kvinners valgbarhet til politiske verv, og i 1909 stilte Anna Rogstad til valg for Frisinnede Venstre, i valgsamarbeid med Høire. Rogstad ble valgt på listen for Gamle Aker krets i Kristiania, etter Høire-lederen Jens Bratlie.

Rogstad ble innkalt som vararepresentant ved Bratlies fravær i mars 1911. Da hun møtte for første gang på Stortinget, holdt presidenten en tale til en stående forsamling av representanter og et fullsatt publikumsgalleri:

«Denne dag, den 17de mars 1911, vil bli en merkedag i vort lands historie, fordi det idag er første gang, en kvinde fremmøter her i Stortinget som en av dets repræsentanter – en begivenhet, som utvilsomt vil vække opmærksomhet viden om. Om tidspunktet var inde for gennemførelsen av den reform, som denne begivenhet skyldes, har meningene været delte inden vor nation; men jeg føler mig overtydet om, at man i kommende tider i stedse øket grad vil faa forstaaelsen av, at reformen har været av den art, at den har bragt vort land hæder og ære, og at den har virket og end mer vil komme til at virke i politisk henseende for vort lands udvikling fordelagtig» (S.tid. 700, 1911).

Fredssak, skolepolitikk og skattelov

Anna Rogstad var involvert i tre meget forskjellige saker da hun møtte som vararepresentant i mars og juni 1911. Den første saken hun uttalte seg i, gjaldt hærbudsjettet. Rogstad var fredsvenn og talte varmt for voldgift i sitt første innlegg fra Stortingets talerstol. Men ettersom fredsarbeidet ikke var nådd lenger enn det var, kunne vi ikke oppgi vårt forsvar, sa hun, og derfor ga hun sin støtte til regjeringens budsjettforslag. Rogstad benyttet samtidig anledningen til å si seg uenig med dem som mente at Norge var for lite til å gå i spissen for freds- og voldgiftsarbeid. «Jeg haaber, at vort land ogsaa i denne store sak maa komme til at høre til de banebrytende», avsluttet hun (22. mars 1911, S.tid. 764).

Noen dager senere fikk Rogstad anledning til å uttale seg i en sak innenfor hennes eget felt, skolevesenet, og holdt et langt og kyndig innlegg om organiseringen av døveskolene. Men den saken Rogstad virkelig gjorde seg bemerket i, gjaldt Odelstingets omfattende behandling av skattelovene, som gikk over flere dager i juni 1911.

Hustruers rett til å lignes - skattelovene

Med kvinners rettigheter i tankene tok Rogstad opp noe hun mente måtte være en mangel i skatteloven § 16, om ligning av ektefeller. I forslaget fra komiteen het det at «Manden lignes for sin og hustruens samlede formue og indtægt, uanset om hustruen har særeiemidler og derav flytende indtægt». Det så ut til at man kun hadde tenkt på at hustruen kunne ha inntekt av

formue, ikke av arbeid, hevdet Rogstad (26. juni 1911, O.tid. 825). Hvordan skulle en slik lovtekst anvendes i tilfeller der det var hustruen som var den forsørgende part? At en arbeidsudyktig mann skulle lignedes for sin hustrus inntekt, var både urimelig og ville slå uheldig ut ved beregning av skatten, hevdet hun.

Rogstad fikk til å begynne med liten respons, men ved å gjenta spørsmålet og insistere på at det måtte være en formell feil i lovforslaget, tvang hun frem uttalelser fra sine medrepresentanter. Høyremannen Edvard Hagerup Bull tok ordet «i anledning av frøken Rogstads fortsatte forespørsel» for å bemerke at det var *meningen* at mannen skulle lignedes uansett tilfelle. Det var i ytterst få tilfeller at hustruen var den inntektsbringende part, hevdet han, og det ville dessuten være uheldig dersom man begynte å rote i familiers indre anliggender for å finne ut hvorvidt mannen tjente lite eller intet. Lovteksten var kanskje ikke så galant overfor hustruen, men han kunne ikke se at det var noe hull i loven (26. juni 1911, O.tid. 827).

Rogstad fikk gjennomslag

Rogstad lot seg ikke vippe av pinnen og avviste at dette hadde noe med galant eller ikke-galant å gjøre, det var et rent praktisk spørsmål. Dersom man kunne få inn noe i lovteksten om at hustruen ble lignet dersom mannen ikke hadde noen inntekt, ville saken være klar. Etter hvert kom flere av hennes medrepresentanter på banen og erkjente at lovteksten var mangelfull. Hagerup Bulls partifelle Christian Fredrik Michelet mente at frøken Rogstads uttalelse hvilte på en riktig tankegang, og henstilte til komiteen om å ta § 16 under fornyet overveielse, noe komiteens formann, venstremannen Wollert Konow H¹, sa seg villig til.

Dagen etter imøtekom presidenten komitéformannens henstilling om at § 16 foreløpig skulle forbigås i forhandlingene, slik at man kunne få mer tid til å se på Rogstads forslag. Dersom en mann «skulde kunne gaa med en stor skatteseddel i lommen, mens han i virkeligheten var en stor slubbert av en mand, som kanskje forødte konens indtægter, saa vilde jo det være et yderst uheldig forhold», uttalte Konow (27. juni 1911, O.tid. 830). Da paragrafen ble tatt under behandling igjen to dager senere, kom komiteen med en tilleggstekst til forslaget: «Har manden ingen indtægt, lignedes hustruen for sin indægt som den skattepligtige» (29. juni 1911, O.tid. 886).

Rogstads standhaftighet førte til at flertallet snudde. Selv om Rogstad selv sa seg fornøyd med forslagets nye ordlyd, var det flere som mente at også dette hadde sine svakheter. Høyre-representanten Jørgen Herman Meinich lanserte et forslag som gikk enda lenger, idet han ville gi hustruen rett til å begjære seg særskilt lignet for egen formue og inntekt. Meinich mente at frøken Rogstad ville oppnå mer med hans forslag (29. juni 1911, O.tid. 889). Hvordan Rogstad stemte i voteringen, fremgår ikke av forhandlingene, men Meinichs forslag ble til slutt bifalt med 44 mot 38 stemmer.

---

¹ Wollert Konow, kalt Konow H (dvs. Hedemarken) for å skille ham fra hans samtidige Wollert Konow SB (dvs. Søndre Bergenhus). Sistnevnte representerte Frisinnede Venstre og var statsminister fra 2. februar 1910 frem til Bratlie overtok statsministerposten 19. februar 1912 og ga plass til vararepresentant Anna Rogstad.

Den første kvinnens mottakelse i Stortinget

Anna Rogstad var en uredde og dyktig taler, og høstet for det meste respekt blant sine medrepresentanter. Men i kraft av å være kvinne møtte hun også fordomsfulle holdninger. Etter hennes første innlegg på talerstolen om hærbudsjettet uttalte hennes partifelle fra Frisinnede Venstre Bernhard Hanssen at det gledet ham å høre at hun støttet voldgiftssaken, men at kvinnene ikke kunne sies å tilføre saken noen virkelig effektiv kraft for øyeblikket. Videre bemerket han at det var hans håp at ettertiden ville vise «at kvindene skal bli et overmaade vigtig led i det store freds- og voldgiftsarbeide i verden, og derfor hilser vi ogsaa kvinden velkommen i nationalforsamlingen for at kunne støtte disse menneskeslegtens ædleste betræbelser» (22. mar 1911, S.tid. 764).

Hagerup Bulls forsøk på å bagatellisere Rogstads innvendinger til skatteloven § 16, gjennom å kalle det et etikettespørsmål og vise tydelig irritasjon over at man hadde brukt så mye tid på saken, var også uttrykk for en lett overbærende holdning til en kvinnelig kollega. Men Rogstads gjennomslagskraft i skattelovsaken viste at hennes synspunkter ble lyttet til.

Rogstad inn for Bratlie i 1912

Da Bratlie ble utnevnt til statsminister i februar 1912, møtte Rogstad som representant resten av perioden. I løpet av 1912 hadde hun ordet i 29 forskjellige debatter i storting og odelsting, og viste stor allsidighet (se talerregister). Foruten det som gjaldt skole og utdanning, engasjerte hun seg i helse- og omsorgsspørsmål og saker om forsvar, bygningsvesen og arbeidsliv, for å nevne noe. Hun var først medlem av kirkekomiteen og ble i 1912 medlem av næringskomiteen, der hun opptrådte som ordfører for flere av sakene.

Alminnelig stemmerett innføres

Det engasjement og den dyktighet Anna Rogstad viste i den tiden hun satt på Stortinget, bidro utvilsomt til at kvinnestemmerettssaken modnet blant de folkevalgte. Hun uttalte også at hun hadde «det sikre haab, at Stortinget inden denne session vil sørge for, at der blir vedtat almindelig statsborgerlig stemmeret for kvinder» (29. juni 1911, S.tid. 891).

Kvinner oppnådde alminnelig stemmerett ved kommunevalg i 1910, og det knyttet seg spenning til Stortingets behandling av grunnlovsforslaget om alminnelig statsborgerlig stemmerett for kvinner i 1911. «Kvindernes deltagelse i de kommunale valg viser, at de har stor interesse for offentlige sakers skjøtsel, og denne interesse kom endda sterkere tilsyne ved stortingsvalgene ifjor», sto det i konstitusjonskomiteens innstilling (Indst. S. XXXXV, 1910).

Skuffelsen var stor da komiteens innstilling om å innføre stemmerett for kvinner på lik linje med menn ikke oppnådde grunnlovsmessig flertall under behandlingen 10. august 1911. Innføring av alminnelig stemmerett for kvinner var imidlertid blitt et spørsmål om tid, og et nytt grunnlovsforslag ble innsendt.

Den 11. juni 1913 besluttet endelig Stortinget å utvide Grunnloven § 50 til å gjelde alle «norske Borgere, Mænd og Kvinder» over 25 år. Grunnlovsforslaget om å innføre allmenn stemmerett i Norge ble enstemmig bifalt.

Kilder og litteratur:

- Boyesen, Einar, *Anna Rogstad*, Norsk biografisk leksikon, Aschehoug forlag, Oslo 1952
- Gamme, Anne, «Mandstemmer har vi saa evigt nok af fra før». *Perspektiver på stemmerettsdebatt for kvinner i Norge i perioden 1898–1913*, hovedfagsoppgave i historie, Universitetet i Oslo, 2001
- Moksnes, Aslaug, *Likestilling eller særstilling? Norsk kvinnesaksforening 1884–1913*, Gyldendal Norsk Forlag, 1984
- Rønning Bjørn og Wahl, Tanja, «Halve folket ble spurt – hele folket svarte», *Stortinget og unionen med Sverige. 1814–1905*, utstillingskatalog, Stortinget 2005
- Skard, Torild, artikler om Anna Rogstad i *Kvinnesaksnytt*, Nr. 2-2010
- Skjøsberg, Kari, *Mannssamfunnet midt i mot, Norsk kvinnesaksdebatt gjennom tre mannsaldre*, antologi, Gyldendal Norsk Forlag, Oslo 1974
- Stortinget, *Utsnitt av lovforslag, komitéinnstillinger og debatter i Stortinget om Stemmerett for kvinner 17. mai 1814–11. juni 1913*, hefte utgitt ved 50-årsjubileet for kvinners stemmerett, Oslo 1963
- Stortingsforhandlinger* for 1911 og 1912 (S.tid viser til Stortingstidende, O.tid viser til Odelstingstidende)
- Aasland, Tertit, «Kvinner i Stortinget», *Det norske storting gjennom 150 år*, Kaartvedt, Danielsen og Greve m.fl., bind IV, Spesialartikler, Stortinget, Gyldendal Norsk Forlag, 1964

Rogstad i registre til *Stortingsforhandlinger* 1911 og 1912:

Hovedregister til *Stortingsforhandlinger*

(henvisninger til del i *Stortingsforhandlinger* og sidetall)

1911

Rogstad, Anna, vararepresentant for Kristiania bys 3dje kreds, indkaldes, 7 d. 669 og 2164, 9 d. 35 og 54; tar sæte, 7 d. 700, 9 d. 35 og 8 d. O. 674

1912

Rogstad, Anna, vararepresentant for Kristiania bys 3dje kreds, indkaldes, 7 d. 88, 9 d. 15, tar sæte, 7 d. 89, 9 d. 16

Talerregister for *Stortingsforhandlinger* (9. del), Rogstad, Anna:

1911

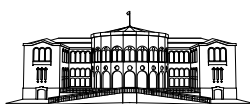
I Stortinget:

Ang. hærbudgettet: 764

Døveskolernes organisation: 967, 971, 972

I Odelstinget:

Landsskatteloven (§ 16 om ligning av ektefeller): 825, 826, 827, 887, 891

1912

I Stortinget:

Ang. bev. til folkeskolevæsenet: 158, 163, 165, 172

Trontaledebatt: 313

Rikshospitalets budget: 421

Bev. til riksforsikringsanstalten og sykeforsikring: 532

Pensioner m.v. til folkeskolelærere m.fl.: 558, 563, 564

Andr. fra en del embedskontorister: 610, 616

Universitetsbugettet: 796

Ang. statsbidrag til Nationalteatrets musikere: 871, 872

Bev. til en utstilling i 1914: 1020

Lønninger m.v. til statsråder og regjering: 1115

Skolekjøkkenlærerinder: 1218, 1219

Nyt lønsregulativ for abnormskolens haandgj.slærere m.v.: 1621, 1623

Nybygninger ved rikshospitalet: 1736

Det røde kors: 1757

Kvindens adgang til at tale i kirkerne: 2314

Lønninger for en del telegraffunktionærer: 2337

Flaateplanen: 2587

Bygning for rikshospitalets øienavdeling: 2739

Rusdrik på jernbanerne: 2925

Nogen poster paa statsbudgettet: 3117

I Odelstinget:

Flobbertloven: 358

Lov om forsømte barn: 373, 387, 388, 389, 421

Lotteriloven: 452, 489

Forandr. i jordmorloven: 731

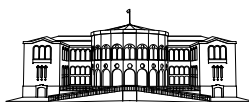
Pensionslov for folkeskolelærere: 735

Forandr. i brændevinsloven: 762, 765, 770, 785, 786

Lægeloven: 798, 831

Lov om Notodden: 910

Bygningslov for Kristiania: 937, 945, 952

Anna Rogstad – lærer, kvinnesaksforkjemper og politiker

Av Torild Skard

Anna Rogstad (1854-1938) engasjerte seg sterkt gjennom hele sitt voksne liv i spørsmål som gjaldt skolen og politiske rettigheter for kvinner.

I bresjen for lærerinnene

Hun ble født i Nordre Land som den yngste i en søskenflokk på fire, to gutter og to jenter. Faren Ole Rogstad var prokurator, senere justissekretær, moren var Ane Cathrine Møller. Familien flyttet snart til Trondhjem, der Anna ble elev på realskolen. Hun tok høyere lærerinneprøve i 1873 og begynte som lærerinne 19 år gammel ved Trondhjems guttebetalingsskole. Hun var ugift og flyttet til hovedstaden i 1877. Fram til 1900 underviste hun både gutter og jenter fra 1. til 7. klasse på Møllergata, Sagene og Grünerløkka skole i Kristiania. Den eldre søsteren Marie (1843-1913) var også ugift, ble lærerinne i Kristiania og var med i skolerådet og lærerinnenenes organisasjoner. De to søstrene bodde sammen.

I 1883 ble Rogstad med i Kristiania lærerinneforening, som hun bidro til å utvikle fra en pensjons- og selskapsforening til en aktiv fagforening. Hun var medlem av styret, og i 1889 ble hun leder, et verv hun hadde i 32 år. Da folkeskolelova ble endret i 1894 slik at lærerinner ble representert i skolestyret i de større byene, ble Anna Rogstad lærerinnenenes representant i Kristiania og møtte som eneste kvinne i skolestyret. Hun satt i skolestyret fra 1894 til 1916 og var stadig medlem av skolerådet.

Rogstad arbeidet aktivt for å styrke lærerinnenenes stilling. Hun kritiserte lærerinneutdanningen, som på tre-fire måneder masseproduserte lærerinner som ikke var egnet for skolearbeidet. Hun krevde først egne seminarer for vordende lærerinner, men gikk så inn for at alle landets stiftsseminarer skulle åpnes for kvinner på lik linje med menn og ha fellesundervisning. Dette gikk gjennom i 1890. Lærere og lærerinner ble lønnet etter særskilte satser. Det var en vesentlig grunn til at kvinner fikk lærerposter, at de hadde lavere lønn, gjerne omlag halvparten av det menn fikk. Anna Rogstad fikk økt lærerinnenenes lønninger, men det tok tid å få oppslutning om et krav som likelønn. Mange lærerinner var redde for å miste jobben. Først i 1918 fikk folkeskolelærerinnene i byene anerkjent prinsippet om likelønn.

I 1906 søkte Anna Rogstad som første og eneste kvinne en av de ledige overlærerpostene i Kristiania etter oppfordring fra lærerinnene på Grünerløkka og Norsk Kvinnesaksforening. Men hun fikk ingen slik stilling. Det fikk bare menn. Først i 1909 ga Kristiania kommune adgang for lærerinner til overordnede stillinger, og den første kvinnelige overlæreren ble ansatt i 1913.

Lærerinneforbund

Som eneste kvinne var Anna Rogstad med i komitéen som forberedte stiftelsen av Norges Lærerforening i 1892. Hun ble nestformann i det første styret og satt fram til 1907. I 1898 ble det vedtatt etter forslag fra henne at det av styrets sju medlemmer skulle være minst 3 lærere og 3 lærerinner. Men landsmøtet i 1911 vedtok i strid med Rogstad at kvinner og menn skulle være representert i forhold til sitt medlemstall. Det betydde at kvinnene ville komme i mindretall og ikke kunne få støtte for sine krav. I tillegg til at kvinnene hadde et lavere lønnsnivå, ble menn vanligvis ansatt i full stilling, mens kvinner fikk "resten". De ble henvist til småskolen, mens menn underviste i storskolen. Menn ble tildelt leilighet, mens kvinner bare fikk hybel, og det var innført enkepensjon, men ikke enkemannspensjon. I raseri gikk mange

lærerinner under ledelse av Anna Rogstad ut av Lærerforeningen og stiftet Norges Lærerinneforbund i 1912.

Anna Rogstad var leder for Lærerinneforbundet fram til 1919. Forbundet gikk aktivt inn for likestilling på alle nivå i skolen. Dessuten sto praktisk pedagogisk reformarbeid sentralt. Anna Rogstad mente det var viktig at jenters utdanning ble styrket, og at jenter og gutter lærte det samme. Fellesundervisning var en kampsak for noen, men Anna Rogstad mente at kjønnsdelt undervisning var en forutsetning for at kjønnes særpreg skulle bli ivaretatt gjennom skolegangen. Hun ville at kvinner skulle bli økonomisk selvstendige og arbeidet for å åpne håndverk for kvinner. I 1900 startet hun en fortsettelsesskole for unge piker i tillegg til folkeskolen. Den ble populær, og kommunen overtok den i 1909. Anna Rogstad var bestyrer til hun gikk av med pensjon i 1923. Da hadde hun arbeidet i skoleverket i 50 år.

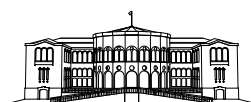
Stemmerettsforkjemper

Anna Rogstad var med på å stifte Norsk Kvinnesaksforening. Hun var en av de 171 som underskrev oppfordringen i avisene 12. november 1884 om å tegne medlemskap i den nystartete foreningen, og hun ble styremedlem fra 1886 til 1888. Hun var mest engasjert i stemmeretten. Det var urettferdig, mente hun, at norske borgere var utelukket fra å utøve sine borgerrettigheter bare på grunn av kjønn, og dessuten var det skadelig for landet. Det var bruk for kvinnes moderlighet i skoleverk og kirkestyre, politi-, fengsels- og fattigvesen, krigsvesen, lovgivning og forretningsliv. I 1885 var hun med på å stifte Kvinnestemmerettsforeningen, KSF, var en drivende kraft som nestleder i foreningen i mange år (1885-97 og 1902-13) og reiste landet rundt og talte. Først var Gina Krog leder av KSF. Men da stemmeretten for menn ble utvidet uten at kvinner fikk stemmerett, foreslo Anna Rogstad at foreningen subsidiært skulle gå inn for *begrenset* stemmerett for kvinner. Dette førte til splittelse. Gina Krog gikk ut og dannet Landskvinnestemmerettsforeningen i 1898 på KSFs opprinnelige program (stemmerett for kvinner på samme betingelser som for menn) med Fredrikke Marie Qvam som leder. Anne Holsen, Anna Rogstads nære kollega, ble leder for KSF, og Rogstad fortsatte som nestleder.

Frisinnet kvinne

Ved første kommunevalg der kvinner kunne stemme, i 1901, stilte KSF egen upolitisk liste i Kristiania, med 12 kvinner og 30 menn. Bare de to første på lista, Anne Holsen og Ragna Nielsen, kom inn i kommunestyret. Anna Rogstad ble 1. vararepresentant. KSF stilte også liste i 1904, men valget var et nederlag for byens kvinner, og KSF fikk bare inn en mann. Det er ikke opplyst om Anna Rogstad sto på lista denne gangen, men bladet til Norsk Kvinnesaksforening, *Nylænde*, nevner henne ikke blant ”de erfarne og ansete kvindelige representanter” som ikke kom med (1904 s. 379). Det var også siste gang KSF stilte egen liste.

De fleste kvinnesakskvinnene engasjerte seg i partiene. Partiforholdene var uklare, men mange søkte til Venstre. I et portrett av Anna Rogstad i *Nylænde* i 1906, sannsynligvis skrevet av Gina Krog, står følgende ”Anna Rogstad har mod til at være sig selv helt og fuldt uden noget stjaalent sideblik til Per eller Paal. Derfor har man også maattet opgi at faa hende ind i nogen partirulle. For de konservative står hun som radikal, for de radikale og socialister som reaktionær, mens hun alene er en fribåren, frisindet kvinde. Mod og frisind er dog ikke nok, naar noget skal kjæmpes frem; men Anna Rogstad har ogsaa det mere som skal til: en fast vilje og en udholdenhed som aldrig gir tabt, saalænge der er noget at vinde for en sag. Det er som

foregangskvinde, i arbeidet for kvindesag, at den store mængde har lært Anna Rogstad at kjende.” (s. 313).

Rogstad hadde sin bakgrunn i embetsmanns- og bykulturen. Hun la vekt på at skolen ikke måtte være unødig kostbar og gikk bl.a. mot gratis skolemateriell. Men undervisningen måtte være av god kvalitet, også for svakstilte barn som de døve. Hun forsvarte riksmålet, men kritiserte Bibelen for å være kvinnediskriminerende.

Kommunalpolitiker

Til tross for sin selvstendighet lot Anna Rogstad seg velge inn i Kristiania kommunestyre i 1907-10 på en fellesliste for Høyre, den liberale velgerforening og Næringspartiet. Da Venstre ble sprengt, var hun med på å stifte Frisinnede Venstre ledet av Chr. Michelsen i mars 1909. Noen måneder etter stilte hun til Stortingsvalg for partiet. Og ved kommunevalget i 1910 stilte hun på lista til Fr.V. i Kristiania og ble vararepresentant til kommunestyret.

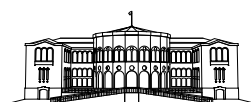
Høyre- og Fr.V.-regjeringen brøt sammen i kaos, og situasjonen for partiene var vanskelig foran Stortingsvalget i 1912. Anna Rogstad ble ikke renominert, selv om representantplassen på lista i Gamle Aker krets ble ansett som ledig. I stedet for at Rogstad rykket opp, ble det nominert to Høyremenn, og det forholdsvis fåtallige Fr.V. stilte ikke kandidat i kretsen. Det er ikke kjent hvordan Anna Rogstad forholdt seg til dette. Ved valget ble for øvrig ingen kvinner valgt til Stortinget. Ved kommunevalget i 1913 stilte Anna Rogstad på nytt for Fr.V. i Kristiania og ble vararepresentant til kommunestyret. Om hun stilte igjen, er ikke kjent.

Forbilde og veileder

I hele sitt liv skrev Anna Rogstad innlegg i aviser og tidsskrifter om aktuelle skole spørsmål, og hun utga alene eller sammen med andre en rekke lærebøker og metodiske veiledninger, spesielt i morsmål, biografier for ungdom og ABC for skole og hjem. Disse kom i mange opplag, og fra hele landet kom lærere for å høre på undervisningen hennes. Hun ble også kjent som friluftsmenneske.

Kilder:

Aftenposten, 18. mars 1911; Agerholt, Anna Caspari: Den norske kvinnebevegelses historie, Oslo, 1937 og 1973; Folketellingen 1865; Aktstykker Kristiania kommune, 1908; Frieda Dalen: Lærerinnene ned fra lærerinneloftet i Norske Kvinners Nasjonalråd 1904-1954, Flisa, 1957, s. 233-35; Gro Hagemann: Skolefolk. Lærernes historie i Norge, Oslo, 1992; Aslaug Moksnes: Likestilling eller særstilling? Oslo, 1984; Norges offisielle statistikk V.128, Stortingsvalget 1909, Kristiania 1910, s. 156-7; Nylænde 1889-1923; Anna Rogstad: Stemmerett for kvinner, Nylænde 1889, s. 1-12, 1899, s. 85-9, og i Kari Skjønberg (red) Mannsamfunnet midt i mot, Oslo, 1974, s. 76-88; Anna Rogstad: Folkeskolens lærerinder 1814-1914 i Fredrikke Mørck (red): Norske Kvinder I, Oslo, 1914; Anna Rogstad i Polsys, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste, 2010; Torild Skard: Utvalgt til Stortinget, Oslo, 1980; Stortinget og Statsraadet 1814-1914, Oslo, 1915, s. 662-3; Stortinget om Stemmerett for kvinner 17. mai 1814 – 11. juni 1913, Oslo, 1963; Stortingstidende og Anna Rogstad på www.stortinget.no .

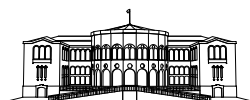
Kvinner i Stortinget

En oversikt over de første kvinnelige representanter før krigen (samt de to første vararepresentantene) og de første kvinnene i Stortinget som inntok ledende parlamentariske verv.

Av Tanja Wahl, stortingsarkivet

Kvinnelige representanter frem til 1945:

Navn	Verv	Periode
Anna Georgine Rogstad (1854–1938)	Vararepresentant (Fr.V) for gamle Aker krets, Kristiania, første kvinne til å møte i Stortinget . Medlem av kirkekomiteen 1911 og næringskomiteen 1912.	Vara 1910–12. Møtte 17.–30.3. og 21.6–1.7.1911, fra 21.2.1912 for resten av perioden.
Sara Stockfleth Christie (1859–1948)	Vararepresentant (H) for Baklandets krets, Trondheim og Levanger tre perioder. Medlem av militærkomiteen 1917, universitets- og fagskolekomiteen 1919, 1920, 1921, sosialkomiteen 1922 og kirke- og skolekomiteen 1923–24.	Vara 1916–18, 1919–21, 1922–24. Møtte 29.10–30.11.1917, 17.11–2.12.1919, 18.10–15.12.1920, 5.9–1.10.1921, 18.3–25.5.1922, fra 6.3.1923 for resten av perioden 1922–24.
Karen Platou (1879–1950)	Representant (H) for Kristiania en periode, vararepresentant for Gamle Aker krets, Kristiania perioden før og for Oslo perioden etter. Medlem av lønningskomiteen 1920–21, justiskomiteen 1922–24 og 1927, utenriks- og konstitusjonskomiteen 1925 og universitets- og fagskolekomiteen 1926.	1922–24. Vara 1919–21, 1925–27. Møtte 21.6.1920–22.6.1921, 9.–11.3., 24.4–4.5, 25.5–25.6.1925, fra 5.3.1926 for resten av perioden og fra 11.–15.6.1927
Helga Aleksandra Karlsen (1882–1936)	Representant (DNA) for Oslo to perioder, vararepresentant tre perioder. Medlem av utenriks- og konstitusjonskomiteen 1925 og 1927, universitets- og fagskolekomiteen 1925 og 1928–30, sosialkomiteen 1932 og 1933, helsekomiteen 1934–36 og valgkomiteen 1928–30	1928–30, 1934–36. Vara 1922–24, 1925–27, 1931–33. Møtte 14.2–3.4 og fra 20.6. for resten av sesjonen 1925, fra 8.6 for resten av sesjonen 1927, 19.1–9.3, 14.4–1.5.1932, 27.2–2.3.1933.

Julie <i>Augusta</i> Georgine Stang (1869–1944)	Representant (H) for Oslo en periode, vararepresentant to perioder. Medlem av sosialkomiteen.	1931–33. Vara 1925–27, 1928–30.
Signe Swensson (1888–1974)	Representant (H) for Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag fylker to perioder. Medlem av og sekretær i helsekomiteen 1931–33 og medlem av universitets- og fagskolekomiteen 1934–36.	1931–33, 1934–36.
Helga Anna Augusta Ramstad (1875–1956)	Representant (DNA) for Akershus fylke en periode. Medlem av sosialkomiteen.	1934–36.
Marta Marie Nielsen (1881–1948)	Representant (DNA) for Akershus fylke en periode, samt overordentlig storting, vararepresentant en periode. Medlem av helsekomiteen.	1937–45, overordentlig storting 1945. Vara 1934–36.

Kvinnelige representanter med ledende parlamentariske verv:

Navn	Verv	Periode
Claudia Ambrosia Olsen (1896–1980)	Representant (H) for Vestfold fire perioder. Medlem av valgkomiteen 1945/46–49, 1950–53, 1954–57, 1958–61, første kvinnelige komitéleder , formann av helsekomiteen 1945/45–49, nestleder av sosialkomiteen 1950–53, 1954–57, 1958–61.	1945/46–49, 1950–53, 1954–57, 1958–61.
Kirsten Hansteen (1903–74)	Representant (NKP) for Akershus en periode. Varasekretær i Odelstinget. Medlem av valgkomiteen og sosialkomiteen. Første kvinnelige statsråd , Gerhardsens samlingsregjering 25.6–5.11.1945.	1945/46–49.
Rakel Seweriin (1906–1995)	Representant (DNA) for Oslo seks perioder.	1945/46–49, 1950–53, 1954–57, 1958–61, 1961/62–64/65,

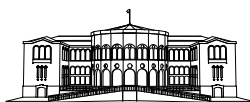

	<p>Sekretær i Stortinget 1950–52. Medlem av valgkomiteen 1945/46–49, 1950–53, 1958–61, sosialkomiteen 1945/46–49 (nestformann), 1950–53 (formann), 1954–74, kirke- og undervisningskomiteen 1958–61, 1961/62–64/65, utenriks- og konstitusjonskomiteen 1965–66–68/69.</p> <p>Statsråd i Torps regjering 2.11.53–22.1.55 og Gerhardsens regjering 22.1.55–1.8.55.</p>	1965/66–68/69.
Magnhild Hagelia (1904–1996)	<p>Representant (DNA) for Aust-Agder fire perioder, vararepresentant en periode.</p> <p>Visesekretær i Stortinget 1953, 1954–56, sekretær i Stortinget 15.5.1956–57, 1958–61.</p> <p>Varapresident i Lagtinget 1961/62–64/65. Første kvinne som presiderte i et ting.</p> <p>Medlem av protokollkomiteen 1945/46–49, kommunalkomiteen 1950–53, 1954–57, valgkomiteen 1954–57, 1958–61, 1961/62–64/65 og administrasjonskomiteen 1958–61, 1961/62–64/65.</p>	1950–53, 1954–57, 1958–61, 1961/62–64/65. Vara 1945/46–49. Møtte 1.–8.11.48.
Aase Wind Lionæs (1907–1999)	<p>Representant (DNA) for Oslo fem perioder. Vararepresentant en periode.</p> <p>Første kvinnelige medlem av presidentskapet. Visepresident i Lagtinget 1965/66–68/69, 1969/70–72/73, visepresident i Odelstinget 1973/74–76/77.</p> <p>Medlem av finans- og tollkomiteen 1954–57, 1958–61, 1961/62–64/65, 1965/66–68/69, 1969/70–72/73, den utvidede utenriks- og konstitusjonskomité 1961/62–64/65, 1965/66–68/69 (varamedlem), 1969/70–72/73 og utenriks- og konstitusjonskomiteen 1973/74–76/77.</p>	1958–61, 1961/62–64/65, 1965/66–68/69, 1969/70–72/73, 1973/74–76/77. Vara 1954–57. Møtte (for Rakel Seweriin) 11.1.1954–22.1.1955, (for Gerhardsen) 22.1.1955–6.7.1957.

<p>Torild Skard (1936–)</p>	<p>Representant (SVf) for Akershus en periode, vararepresentant (SF) for Oslo en periode.</p> <p>Første kvinnelige lagtingspresident 1973/74–76/77.</p> <p>Medlem av finans- og tollkomiteen 1965/66–68/69 og justiskomiteen (nestleder) 1973/74–76/77.</p>	<p>1973/74–76/77.</p> <p>Vara 1965/66–68/69.</p> <p>Møtte 2.–10.6.1966, 23.2–2.3.1966, 25.4–11.5.1966, 1.11–7.12.1966, 4.–16.4.1967, 6.–10.11.1967, 11.11.1968–6.1.1969.</p>
<p>Gro Harlem Brundtland (1939–)</p>	<p>Representant (DNA) for Oslo fem perioder.</p> <p>Statsråd i Brattelis regjering 6.9.1974–15.1.1976, Nordlis regjering 15.1.1976–8.10.1979.</p> <p>Første kvinnelige statsminister 4.2.–14.10.1981, 9.5.1986–16.10.1989, 3.11.1990–25.10.1996.</p> <p>Medlem av komiteer:</p> <p>Valgkomiteen 16.10.1979–4.2.1981 (formann 1980–81), 15.10.1981–30.9.1985, 9.10.1985–9.5.1986, 23.10.1989–3.11.1990.</p> <p>Finanskomiteen 16.10.1979–13.10.1980.</p> <p>Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomité 13.10.1980–4.2.1981 (formann), 16.10.1979–13.10.1980, 21.10.1981–30.9.1985, 23.10.1985–9.5.1986, 23.10.1989–3.11.1990 (leder), 29.10.1996–30.9.1997.</p> <p>Utenriks- og konstitusjonskomiteen 13.10.1980–4.2.1981 (formann), 21.10.1981–30.9.1985, 23.10.1985–9.5.1986, 23.10.1989–3.11.1990 (leder).</p> <p>Utenrikskomiteen 29.10.1996–30.9.1997.</p>	<p>1977/78–80/81, 1981/82–84/85, 1985/86–88/89, 1989/90–92/93, 1993/94–96/97.</p>
<p>Kirsti Kolle Grøndahl (1943–)</p>	<p>Representant (DNA) for Buskerud seks perioder.</p> <p>Varapresident i Stortinget 9.10.1985–9.5.1986, 23.10.1989–</p>	<p>1977/78–80/81, 1981/82–84/85, 1985/86–88/89, 1989/90–92/93, 1993/94–1996/97, 1997/98–2000/01.</p>

	<p>1.7.1990, visepresident 1.7.1990–30.9.1993, første kvinnelige stortingspresident 11.10.1993–30.9.1997, 8.10.1997–30.9.2001.</p> <p>Statsråd i Harlem Brundtlands regjering 9.5.1986–16.10.1989.</p> <p>Medlem av komiteer:</p> <p>Den forberedende fullmaktskomité 6.5.–30.9.1981, 12.6.–30.9.1985, 17.6.1993–30.9.1993 (leder).</p> <p>Fullmaktskomiteen 1.10.1981–30.9.1985, 1.10.1985–9.5.1986.</p> <p>Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomité 15.11.1978–30.9.1981 og 21.10.1981–30.9.1985 (varamedlem), 23.10.1985–9.5.1986, 23.10.1989–30.9.1993, 21.10.1993–30.9.1997, 21.10.1997–30.9.2001.</p> <p>Kirke- og undervisningskomiteen 18.10.1977–30.9.1981, 21.10.1981–30.9.1985.</p> <p>Valgkomiteen 8.10.1981–30.9.1985, 9.10.1985–9.5.1986, 9.10.1990–30.9.1993 (nestleder), 11.10.1993–30.9.1997 og 8.10.1997–30.9.2001 (leder).</p> <p>Utenriks- og konstitusjonskomiteen 23.10.1985–9.5.1986, 23.10.1989–30.9.1993.</p> <p>Utenrikskomiteen 21.10.1993–30.9.1997, 21.10.1997–30.9.2001.</p> <p>Arbeidsordningskomiteen 21.10.1997–30.9.2001 (leder).</p>	
--	---	--

Partibetegnelser: DNA (Det norske Arbeiderparti), Fr.V (frisinnede Venstre), H (Høire/Høyre), NKP (Norges kommunistiske part), SF (Sosialistisk folkeparti), SVf (Sosialistisk valgforbund).

Kilder:

Haffner, Wilhelm, *Stortinget og Statsrådet 1915–1945*, Oslo 1949

Lindstøl, Tallak, *Stortinget og Statsraadet 1814–1914*, Kristiania 1914

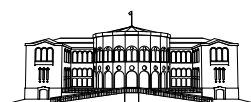

Nordby, Trond (red.), *Storting og regjering 1945–1985 Biografier*, Oslo 1985

Aasland, Tertit, «Kvinner i Stortinget», spesialartikkel i b. IV, *Stortinget gjennom 150 år*, Kaartvedt, Danielsen, Greve m.fl, Oslo 1964

Stortinget, biografiopplysninger over representanter etter 1945,

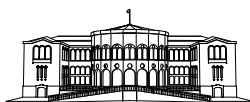
www.stortinget.no/representanter-og-komiteer/representantene/biografier

Kvinnelige komitéledere i Stortinget

En oversikt over kvinnelige komitéledere med informasjon om tidsrommet de var ledere og hvilken komité de ledet/leder. Fram til vårsesjonen 1985 hadde vervet betegnelsen ”formann”, mens vervet har hatt betegnelsen ”leder” fra høstsesjonen 1985.

Navn	Fra	Til	Komité
Claudia Olsen (H), Vestfold	13.12.1945	10.01.1950	Helse
Rakel Seweriin (A), Oslo	23.01.1950	02.11.1953	Sosial
Berte Rognerud (H), Oslo	14.10.1969	10.10.1972	Protokoll
Sonja Aase Ludvigsen (Ap), Akershus	24.03.1971	30.09.1973	Sosial
Bergfrid Fjose (KrF), Hordaland	18.10.1973	30.09.1977	Administrasjon
Kirsten Myklevoll (Ap), Troms	18.10.1977	11.01.1978	Kommunal- og miljøvern
Oddrunn Pettersen (Ap), Finnmark	18.01.1978	30.09.1981	Kommunal- og miljøvern
Gro Harlem Brundtland (Ap), Oslo	13.10.1980	04.02.1981	Utenriks- og konstitusjon
Marit Løvving (H), Rogaland	21.10.1981	30.09.1985	Forbruker- og administrasjon
Gunn Vigdis Olsen-Hagen (Ap) Rogaland	21.10.1981	30.09.1985	Sosial
Helen Marie Bøsterud (Ap) Akershus	21.10.1981	30.09.1985	Justis
Oddrunn Pettersen (Ap) Finnmark	23.10.1985	28.04.1989	Samferdsel
Gunn Vigdis Olsen-Hagen (Ap) Rogaland	23.10.1985	30.09.1989	Sosial
Helen Marie Bøsterud (Ap) Akershus	23.10.1985	09.05.1986	Justis
Marit Løvving (H) Rogaland	23.10.1985	15.05.1986	Forbruker- og administrasjon
Sissel Rønbeck (Ap) Oslo	23.10.1985	09.05.1986	Kirke- og undervisning
Inger Pedersen (Ap) Nordland	23.05.1986	30.09.1989	Justis
Solveig Torsvik (Ap) Akershus	08.05.1989	30.09.1989	Samferdsel
Gro Harlem Brundtland (Ap) Oslo	23.10.1989	03.11.1990	Utenriks- og konstitusjon
Brit Hoel (Ap) Aust-Agder	23.10.1989	30.09.1993	Sosial
Ingrid I. Willoch (H) Vestfold	23.10.1989	08.11.1990	Forbruker- og administrasjon
Annelise Høegh (H) Oslo	21.11.1990	30.09.1993	Forbruker- og administrasjon
Lisbeth Holand (SV) Nordland	21.10.1993	30.09.1997	Justiskomiteen
Ragnhild Queseth Haarstad (Sp) Hedmark	21.10.1993	30.09.1997	Energi- og miljø
Grethe G. Fossum (Ap) Hedmark	21.10.1993	30.09.1997	Familie-, kultur- og adm.
Sylvia Brustad (Ap) Hedmark	21.10.1993	25.10.1996	Sosial
Gunhild Øyangen (Ap) Sør-Trøndelag	29.10.1996	30.09.1997	Sosial
May-Helen Molvær Grimstad (KrF) Møre og Romsdal	21.10.1997	30.09.2001	Familie-, kultur- og adm.
Sylvia Brustad (Ap) Hedmark	21.10.1997	17.03.2000	Kommunal
Kristin Krohn Devold (H) Oslo	21.10.1997	30.09.2001	Justis
Grete Knudsen (Ap) Hordaland	21.10.1997	17.03.2000	Kirke-, utdannings- og forskning
Ranveig Frøiland (Ap) Hordaland	23.03.2000	30.09.2001	Kirke-, utdannings- og forskning
Berit Brørby (Ap) Oppland	28.03.2000	30.09.2001	Kommunal
Marit Nybakk (Ap) Oslo	22.10.2001	30.09.2005	Forsvar
Sonja Irene Sjøli (H) Akershus	22.10.2001	30.09.2005	Familie-, kultur- og adm.
Ågot Valle (SV) Hordaland	22.10.2001	30.09.2005	Kontroll- og konstitusjon
Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) Rogaland	22.10.2001	30.09.2005	Kommunal

Navn	Fra	Til	Komité
Siv Jensen (Frp) Oslo	22.10.2001	30.09.2005	Finans
Anne Marit Bjørnflaten (Ap) Troms	19.10.2005	30.09.2009	Justis
May-Helen Molvær Grimstad (KrF) Møre og Romsdal	19.10.2005	30.09.2009	Familie- og kultur
Ine M. Eriksen Søreide (H) Oslo	19.10.2005	30.09.2009	Kirke-, utdannings- og forskning
Karin Andersen (SV) Hedmark	19.10.2005	30.09.2009	Arbeids- og sosial
Marianne Aasen (Ap) Akershus	20.10.2009		Kirke-, utdannings- og forskning
Gunn Karin Gjøl (Ap) Sør-Trøndelag	20.10.2009		Familie- og kultur
Ine M. Eriksen Søreide (H) Oslo	20.10.2009		Utenriks- og forsvar

Kilde:

Epos (Stortingets elektroniske verktøy for data om den parlamentariske virksomhet).

Kvinnelige stortingsrepresentanter med lengst ansiennitet

En oversikt over kvinnelige stortingsrepresentanter med lengst ansiennitet (statsrådstid som valgt stortingsrepresentant er inkludert) pr. 1. mars 2011.

1. Marit Nybakk, Ap, Oslo, 24 år 344 dager
2. Berit Brørby, Ap, Oppland, 24 år 6 dager
3. Eirin Faldet, Ap, Hedmark, 24 år 6 dager
4. Kirsti Kolle Grøndahl, Ap, Buskerud 24 år 6 dager
5. Rakel Seweriin, Ap, Oslo, 23 år 307 dager
6. Aase Lionæs, Ap, Oslo, 23 år 269 dager
7. Kristin Halvorsen, SV, Oslo, 21 år 219 dager
8. Erna Solberg, Høyre, Hordaland, 21 år 152 dager
9. Karita Bekkemellem, Ap, Møre og Romsdal, 20 år 5 dager
10. Gro Harlem Brundtland, Ap, Oslo, 20 år 5 dager
11. Sylvia Brustad, Ap, Hedmark, 20 år 5 dager
12. Rannveig Frøiland, Ap, Hordaland, 20 år 5 dager
13. Grete Knudsen, Ap, Hordaland, 20 år 5 dager
14. Liv Aasen, Ap, Sør-Trøndelag, 20 år 5 dager
15. Annelise Høegh, Høyre, Oslo, 19 år 357 dager
16. Liv Tomter, Ap, Akershus, 19 år 306 dager
17. Berte Rognerud, Høyre, Oslo, 19 år 268 dager
18. Margith Johanne Munkebye, Ap, Nordland, 18 år 287 dager
19. Astrid Gjertsen, Høyre, Aust-Agder, 17 år 332 dager
20. Magnhild Meltveit Kleppa, Sp, Rogaland, 17 år 154 dager
21. Gunn Karin Gjøl, Ap, Sør-Trøndelag, 17 år 152 dager
22. Laila Kaland, Ap, Møre og Romsdal, 16 år 205 dager
23. Ragnhild Queseth Haarstad, Sp, Hedmark, 16 år 95 dager
24. Aud Blattmann, Ap, Vest-Agder, 16 år 89 dager
25. Astrid Murberg Martinsen, Ap, Vestfold, 16 år 75 dager

Kilde:

Epos (Stortingets elektroniske verktøy for data om den parlamentariske virksomhet).

Antall kvinner valgt til Stortinget

En oversikt over antall kvinner valgt til Stortinget. Den er basert på tall etter hvert stortingsvalg, og antallet kvinner kan ha blitt endret senere i perioden. Dette skjer blant annet i forbindelse med etablering av en ny regjering.

	A	FrP	H	SV	Sp	KrF	V	Sum	Sum %
2009	32	10	9	3	7	4	2	67	39,6
2005	32	6	5	7	5	5	4	64	37,9
2001	20	3	12	11	6	8	0	60	36,4
1997	32	2	7	3	4	11	1	60	36,4
1993	33	1	8	4	14	5	0	65	39,4
1989	32	1	11	7	3	5	-	59	35,8
1985	30	0	15	3	2	4	-	54	34,4
1981	22	0	13	2	2	1	0	40	25,8
1977	20	0	12	1	1	3	0	37	23,9
1973	12	0	5	3	3	1	0	24	15,5
1969	11	-	2	-	0	1	0	14	9,3
1965	9	-	1	-	0	0	2	12	8
1961	11	-	1	-	1	0	0	13	8,7
1957	8	-	2	-	0	0	0	10	6,7
1953	5	-	2	-	0	0	0	7	4,7
1949	6	-	1	-	0	0	0	7	4,7
1945	4	-	1	-	0	0	1	7 (1)	4,7
1936	1	-	0	-	0	0	0	1	0,7
1933	2	-	1	-	0	-	0	3	2
1930	0	-	2	-	0	-	0	2	1,3

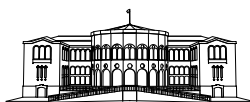
1927	1	-	0	-	0	-	0	1	0,7
1924	0	-	0	-	0	-	0	0	0
1921	0	-	1	-	0	-	0	1	0,7
1918	0	-	0	-	-	-	0	0	0
1915	0	-	0	-	-	-	0	0	0
1912	0	-	0	-	-	-	0	0	0
1909	0	-	1 (2)	-	-	-	0	1	0,8

(1) Kirsten Hansteen fra Norges kommunistiske parti (NKP) ble første kvinnelige statsråd.

(2) Anna Rogstad representerte Frisinnede Venstre, som ved valget i 1909 stilte felles liste med Høyre. Hun møtte som vararepresentant for Høyre-lederen Jens Bratlie. Da Bratlie i februar 1912 ble statsminister møtte Rogstad resten av perioden.

Kilde:

Stortingets nettsted

ISBN 978-82-8196-048-0

ISSN 1890-2537